

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula VI. Contraria sub eodem genere maxime distant

urn:nbn:de:bsz:31-102400

REGULA VI.

Contraria sub eodem genere maximè distant. X. Metaph. cap. VI.

I. Videtur ob stare locus c. 21. *Categor. §. 6.* ubi Aristoteles: *Neceſſe autem eſt, inquit, omnia contraria, vel in eodem genere, vel in contrariis generibus, vel ipſamet genera eſſe. Album enim & nigrum in eodem genere ſunt, quia color genus eorum eſt. Juſtitia verò & iniuſtitia in contrariis ſunt generibus, illius namque virtus genus eſt, hujus vitium. Bonum verò & malum non in genere ſunt, ſed ipſa ſunt genera aliquorum.* Hæc Ariſto- teles. Hinc argumentabitur quis ita: *Quædam contraria ſunt ſub diverſis generibus, quædam non ſunt in genere, ſed ipſa ſunt genera. E. non omnia contraria ſunt ſub eodem genere. E. nec omnia ſub eodem genere maximè diſtant.*

II. Nos pro Regulâ ita argumentamur:

Quæ tranſmutantur in ſe invicem, neceſſariò ſunt ſub eodem genere: neque enim fit tranſitus per ſe ex loco in qualitatem, ſed ad locum; & vice verſâ.

Sed contraria non tranſmutantur in ſe invicem: poteſt enim ex calidò fieri frigidum ex albo nigrum, & vice verſâ.

Ergò contraria neceſſariò ſunt ſub eodem genere.

III. Locus ex Ariſtotele adducto nobis non ad-
ver-

verſat
eſſe in
proxim
quàm
aſſerit
non n
ea, qu
ſub e
genus
Signi
contr
illud
ut jac
contr
diver
dum
tanq
alior

IV
bis v
ſint i
malò
ex ſu
neba
lique
lum,
rios,
nim

versatur. Quod enim dicit: *Quadam contraria esse in eodem genere*, significat, *esse in eodem genere proximo*, sicut album & nigrum sub colore, tanquam genere proximò continentur. Quod verò asserit, *quædam esse in contrariis generibus*, hoc ipso non negat, esse in eodem genere. Possunt enim ea, quæ in contrariis generibus sunt, esse etiam, sub eodem, licet non proximò, sed remotò: sicut genus remotum iustitiæ & iniustitiæ est habitus. Significare igitur his verbis videtur: *Quadam contraria non esse sub eodem genere proximo*. Nec illud ipsum, quod dicit, *quædam esse ipsa genera*, si, ut jacent verba, intelligatur, satis ostendit, *aliqua contraria non esse sub eodem genere*, quia & ea, quæ diversa genera sunt, sub eodem genere esse absurdum non est: sicut virtus & vitium sub habitu, tanquam sub genere continentur, licet ipsa etiam aliorum genera sint.

IV. Quod si quis dicat, Philosophum his verbis velle, *aliqua contraria ita esse genera, ut non sint in genere*, quod quidem exemplum de bonò & malò evincit: respondendum, ipsum loqui non ex suâ, sed Pythagoreorum sententiâ, qui ponebant, duo principia primò diversa, & sic sub aliquò genere non contenta, *bonum* scilicet & *malum*, & sub illis duos ordines rerû inter se contrarios, ut ipse Aristoteles refert. *I. Met.* Consuevit enim Aristoteles, ut habet Thomas *P. I. q. XLIII. a. I.*

præ

præcipuè in Logicis ponere exempla, quæ probabilia erant sub tempore secundum opinionem aliorum Philosophorum. Hæc responsio est Thomæ *l. c.* eamque sequi videtur Cajetanus, in *comment.*

V. Suarez *disp. Met. XLV. f. II.* eam rejicit, asserens, Philosophum loqui de bono & malo morali, idque exinde perspicitur, quod adhibeat exempli loco virtutem & vitium, idque magis etiam probari à Thomâ *a. cit. ad 3.* At certè ex eo, quod Philosophus utitur exemplis virtutum & vitiorum, non rectè colligitur, ipsum loqui in verbis à nobis citatis de bono & malo morali, siquidem ista exempla non adhibet ad declaranda illa verba, sed ea, *contrarium autem bono quidem ex necessitate malum est,* &c. quæ quidem multis periodis antecedunt. Sed non sequitur: *Aristoteles loquitur in verbis, que modo allegavimus, de bono & malo morali. E. etiam de eodem loquitur in suis ultimis, quæ §. I. adduximus. & de quibus nobis est controversia.* Neque autoritate Thomæ Suarez legeri potest, quia ille, cum dicit, Philosophum loqui de bono & malo morali, respondet ad argumentum, quod ex verbis illis Philosophi modò citatis: *Contrarium autem bono quidem,* &c. non ex iis, de quibus nos agimus, erat constructum. Liqueat autem ex hæcenus dictis, in argumento §. I. nullam esse consequentiam.

VI. Cæterum quod asserit Aristoteles, *com*

tra

eraria maximè distare, non intelligendum est de distantia ratione loci, sed de ea, quæ naturum & essentiam rerum concernit. Duæ enim albedines, etsi loco sejunctissimæ sint, non distant maximè, ut hîc distantia accipitur, neque dicuntur contrariæ propterea, quod eju- dem sunt essentia. Albedo verò & nigredo sunt contrariæ, & maximè distare dicuntur propter naturæ diversitatem, quæ facit, ut in eodem subjecto in gradibus excellentibus esse nequeant, si vel maximè quantum ad locum sint conjunctæ.

VII. Non etiam debent contraria habere maximam distantiam absolute: major enim est distantia inter contradictoriè opposita, si tamen ea, quæ est inter ens & non ens, distantia appellari meretur. Magis etiam contrarium distare potest ab alia re, quàm à suo contrario, sicut calor magis distat à natura Angelica, quàm à frigore. Convenit enim essentia caloris cum essentia frigoris in conceptu generico; at cum Angelica natura conceptum genericum non habet communem. Est igitur distantia contrariorum restricta, & quidem ad genus. Ita scilicet contraria maximè distant inter se, ut nihilominus in uno genere conveniant. Unde patet, eorum distantiam peti à differentia: cum enim illa contrariorum distantia attendatur secundum eorum essentiam, & verò non sumatur à genere, sequitur eam sumi à differentia.

IIX.

IX. Sed huic sententiæ adversatur, quod rubrum & album non distant maximè in genere colorum, cum magis dissent album & nigrum: rubrum tamen & album sunt contraria. Sic & liberalitas & prodigalitas contraria sunt, nec tamen maximè distant, cum magis dissent avaritia & prodigalitas.

IX. Quidam, inter quos est *De Trien Tr. I. P. III. c. III. a. l.* statuunt, colores extremos intermediis non esse contrarios, sed inter disparatos referunt. Idemque procul dubio dicent, de liberalitate respectu prodigalitatæ & avaritiæ, & de quâlibet virtute respectu extremorum: eadem enim ratio esse videtur. Nec Aristoteles ab hac sententiâ videtur esse alienus: namc. *IX. Categ.* expressè dicit, *rubro aut pallido, aut aliis hujusmodi coloribus, nihil esse contrarium.* Idem tamen *c. XI. Categ. & II. Nicomach. c. IIX. & l. Magn. Moral. cap. IX.* docet, extremum non solum extremo, ut avaritiam prodigalitati, sed & medio, ut avaritiam liberalitati, esse contrarium.

X. Responderi poterit, alterum alteri posse esse contrarium dupliciter: *Ratione sui seu per se primo; 2. secundum aliquid ejus generis quod participat, vel cuius vicem gerit, cumque eo habet convenientiam.* Extremo colori extremus primò, sed extremo intermedius secundo modo est contrarius. & sic albo contrarium est rubrum, quatenus de nigro participat, & cum albo comparatum nigrum est; quæ doctrina omninò est Philosophi

V.

V. Phys. c. I. r. 6. Idem accommodare licet ad moralia, Javellus quidem *X. Met. q. XIV.* & Toletus in *C. IIX. Categ.* docent, extrema, ut prodigalitate & avaritiam, esse contraria medio, ut liberalitati, quantum hoc quidem virtutis, illa, verò vitii rationem participat. Nos dicimus, & est ad mentē Aristotelis loco ex *Ethic. Nicom. & Magn. Moralib9 cit.* etiam in moralib9 mediū contrariū esse extremo, quantum habet rationē alterius extremi. Habitus enim virtutis, qui in mediocritate consistit, comparatus excessui, deficit, defectui verò comparatus, excedit: sicut liberalis ad prodigum avarus, & ad avarum prodigus habetur.

XI. Quod ergò dicitur, *contraria maximè distare*, verum est de iis, *quæ primo modo contraria sunt.* Nam contraria debent sub eodem genere, distare. E. maximè & perfectissimè contraria, qualia quidem ea solum sunt, quæ per se primò sunt talia, maximè & perfectissimè debent distare. Quantum ad antecedens, quod contraria debeant esse sub eodem genere, jam supra probavimus. Quod debeant distare, inde perspicitur, quod oporteat ea specie differre, & unum in alterum, transmutari posse; quod non fieret, nisi distarent. Non autè mirum est, ea, quæ posteriori modo contraria sunt, non distare maximè, quoniam non ita perfectè, ut priora, contraria sunt. Atq; hinc etiā patet, cur Aristoteles alibi neget, mediis aliquid

con-

contrarium esse, quia scilicet loquitur de iis, quæ perfectissime & ratione sui sunt contraria.

XII. Eodem ferè recidit, si dicamus, aliqua esse contraria dupliciter, *adequatè & inadquatè*, quæ distinctio est Boarii *l.c.* *Adequatè contraria* vocatur, quæ repugnant secundum totas suas rationes específicas, vel quorum unum pugnat cum propria naturâ alterius per omnia: ut prodigalitas & avaritia; illa enim exsuperat in dandò, & deficit in accipiendò, hæc verò deficit in dandò, & exsuperat in accipiendò, sicut expressè Aristoteles habet *IV. Nicom. cap. I.* Dixi autem, *secundum rationes específicas*, vel *cum natura propria*: quia in naturâ generica omnia contraria conveniunt. *Inadequatè* verò *contraria* sunt, quorum unum pugnat cum propria alterius natura ex parte, ut liberalitas & prodigalitas: liberalitas enim non deficit in dandò (in quo prodigalitas modum excedit) sicut avaritia, cum primarius actus liberalitatis sit dare, sed solum ad mediocritatem redigit id, quod est minimum. Sic etiam *adequatè contraria* sunt album & nigrum; album verò & rubrum, sicut & reliqui intermedii colores, *inadequatè* sunt: quod quidem ex iis, quæ hactenus didicimus, facile intelligi potest. Jam quod dicitur, *contraria maximè distare*, verum est de *adequatè contrariis*, non autem de iis, quæ sunt *inadequatè* talia.

XIII. Instas: Calidum ut in sexto gradu, & frigidum

frigidum
ut ex
maxim
dum i
XI
oedo,
quoad
frigid
sexto
XI
de con
sit: on
ria n
hoc r
oppo
quid
vum
cont

I.
VI, t
repe
miru
max
II
men
som

frigidum in sexto sunt adæquatè contraria, cum ut extrema opponantur; & tamen non distant maxime sub eodem genere, quia plus distant calidum in octavo gradu, & frigidum in octavo.

XIV. Resp. Calidum ut octo, & frigidum ut octo, plus distant in ratione graduum. sed non quoad essentiam: æquè enim essentia caloris & frigoris cum sufficienti repugnantia reperitur in sexto gradu, atque in octavo.

XIV. Tandem notandum, Philosophum loqui de contrariis propriè sic dictis. Et ut à reliquis oppositionis generibus distinguuntur, cum dicit, *contraria maxime distare sub eodem genere.* Et certè hoc non competere privativè & contradictoriè oppositis, manifestum est, quia eorum unum est quid positivum, alterum verò negatio; sed positivum & negatio sub uno communi genere non continentur.

REGULA VII.

Unum uni est contrarium.

I. *Perspicuum est, inquit Aristoteles X. Met. c. VI. t. 14. uni plura contraria esse non posse. Quod reperit t. 17. & assignat simul rationem, quia nimirum inter contraria est maxima distantia; at maxima distantia tantum est inter duo.*

II. Etsi autem loquitur de contrariis, idem tamen verè ad reliqua tria oppositionis genera accommodare, & universaliter sic pronunciare li-

H h h

cct.